

Jana z Bílé skály

Anna Šochová

Byl jeden hrad na vysoké hoře. Jeho věž vystavěli na kusu skály, která kdysi trčela nad stromy jako zub a v poledním slunci bíle svítila do kraje. Podle skály pojmenovali i hrad. Nebyl velký ani malý, ale byl pro to království důležitý.

Vypínal se nad cestou, kudy jezdila poselstva a kupci z cizích zemí. Ti přiváželi sůl, vzácné dary a cizokrajné zboží. Během let se tudy také pokoušeli proniknout cizí ozbrojenci, ale rytíři z Bílé skály střežili důležitou cestu dobře. Včas zapálili varovný oheň na věži a od něj se rozsvěcovala ohnivá znamení na horách a kopcích směrem ke královskému městu tak rychle, že během několika okamžiků vyraželi královští na pomoc. Hrad na Bílé skále nikdo nikdy nedobyl a cizí ozbrojenci byli pokaždé vytlačeni a zahnáni za hranice.

Čas plynul a králové té země uzavírali mírové smlouvy, dávali skrze hory prorážet široké a pohodlné cesty. Hrad už nebyl tak důležitý. Přesto tudy dál jezdili někteří kupci ze sousedství a tu a tam se na hradě zastavili poslové, aby si vyměnili unavené koně. Zdejší rytíři patřili ke královým nejvěrnějším druhům. Patřili do jeho družiny a mnozí se na rodný hrad vraceli jen málo.

Tehdy se stalo, že nedaleko Bílé skály, asi půl dne cesty, upevnil svou moc velmi bohatý rytíř Razak. Jeho hrad byl větší a pohodlnější, dokonce několikrát hostil samotného krále. Poddaní se Razaka báli, byl přísný a nikomu nic neodpustil. Nejpřísněji trestal řeči, že v lesích blízko jeho sídla beze stopy zmizelo několik poutníků nebo kupců. Nikdo nemohl nic dokázat, všechno byly jen dohady.

V tom čase z Bílé skály odjel rytíř se synem do další královské služby. Na hradě zůstala jen rytířka s dcerou Janou. Jak těžce se mladý rytíř se sestrou loučil! Jana prý měla být klukem, protože s bratrem odjakživa

všude dováděla, lezla, dokonce se i poprat dokázali. Co jen se rytířka nazlobila, že se na urozené děvče nesluší běhat po lesích! Rytíř z Bílé skály se tomu jenom smál. Statečné a divoké děvče se prý v životě neztratí. A tak Jana s bratrem dál směla jezdit do lesů na lov a dokonce se cvičila v zacházení se zbraněmi. I z kuše střílela. Lidé ji měli rádi, ale po straně trochu litovali, protože krásy prý moc nepobrala.

Je pihatá a zrzavá, že by jí každá liška záviděla, říkali si o ní v okolí. Krásná dívka se lépe provdá, najde si bohatého ženicha, říkali si. Nikdo však Janě nemohl upřít krásné dlouhé vlasy, které za ní vlály jako zlatá hříva, když se s bratrem proháněli na koních.

Nastalo ticho na Bílé skále, když hrad zůstal bez rytíře a jeho syna. Jana musela zapomenout na lovy a ježdění na koni. Matka ji nikam nepouštěla. Vždyť se už musela naučit, co by měla urozená dívka umět! Jiná děvčata v jejím věku se již stávala nevěstami. Jana vůbec na vdávání nemyslela, ale věděla, že má maminka rytířka pravdu a pilně jí pomáhala s vedením celého panství.

Po roce Janin otec poslal zprávu, že se brzy vrátí. Král ho za dlouhou službu bohatě odměnil. Daroval mu tři sousední vesnice a povýšil na barona. Baron z Bílé skály před létem vzkázal na hrad, že se vrací bez syna, který doprovází poselstvo do cizí země. Všechno kvetlo, na hradě se těšili na návrat pána a chystali baronovi slavné uvítání.

Uplynul den, nikdo se na cestě neobjevil. Ani baron, ani posel se zprávou. Snad že ho král povolal k nějaké službě, snad má velmi tajné poslání, říkali si. Čekali marně čtyři dny. Až o páté noci přiběhl kůň, celý zakrvácený a schvácený. Baron ani jeho dva sluhové nikdy domů na Bílou skálu nedojeli. Nikdo se nedozvěděl, co se stalo, i když baronova paní ihned vyslala jezdce, aby cestu projeli a hledali zraněné.

Jako by tohle neštěstí nestačilo, bez jakéhokoliv varování hrabě Razak obsadil vesnice, které dostal baron od krále a tvrdil, že mu je ještě na královském hradě baron prodal. Do třetice zradilo paní baronku na Bílé skále usoužené srdce, ulehla a zemřela. Hradu nyní musela vládnout Jana, než se její bratr vrátí a ujme se svého dědictví.

Sotva se rozloučila s matkou a pohřbila ji, stál před hradní bránou posel od hraběte s nabídkou ke sňatku. Že prý slabá dívka potřebuje ochranu a její půvab si zaslouží pohodlí, jaké může nabídnout jenom bohatý ženich. Vdávání Janě matka sice připomínala, ale zrovna Razaka by asi do rodiny nepřijala. Ani ona, ani otec nebo bratr – a Jana samotná nejméně.

Dala posla uvést do hradní síně a zatím se rychle poradila s nejmoudřejšími ze svých lidí. Mnozí v posledních letech zaslechli zvěsti o zradách a podvodech Razaka, jak si je vyprávěli lidé v podhradí, kteří je slyšeli od poutníků nebo kupeckých sluhů. Teprve teď Janě prozradili, že její matku zradilo srdce hned potom, co přijel posel první. Razak totiž požádal o Janinu ruku již před třemi týdny. Litovali teď svou mladou paní, bude muset nabídku zlého pána přijmout po dobrém, jinak se všem špatně povede.

Aby získala čas, rozhodla se Jana předstírat slabost a horečku. Nařídila služkám, aby ji podepíraly jako nemocnou, tváře si nabarvila červeně, jako by na nich měla různě velké skvrny. Nalepila na ně ještě kousíčky chleba, které vypadaly jako strupy. Kdysi s bratrem takhle vystrašili chůvu, snad to i Razakova posla poleká.

Povedlo se! Razakův posel hned vyskočil a utekl ke dveřím, sotva Janu uviděl. Odkýval vše, o co ho žádala. Vzkázala jeho pánovi, že vše

rozhodne osud, který ji postihl stejnou nemocí, jako její matku. Jak se uzdraví, vzkáže prý Razakovi své rozhodnutí.

Získala více, jak dva týdny. Potom opět přijel posel a prý, že se Jana jistě z nemoci uzdravuje. Ovšem to už také Jana měla své zprávy. Na bratrovu pomoc nemohla spoléhat, stále byl na cestách. Přesto Janin sluha našel na královském dvoře přítele. Jeden ze strýců se rozhodl pomoci. Se svolením krále brzy přijede a vyšetří, jak je to s baronovými vesnicemi a Razakovými právy.

Na Bílou skálu se sluha vrátil právě včas, ale žádal po Janě, aby vymyslela další odklad námluv. Co dělat? Potřebovali ještě několik dní, aby strýc dorazil s posilou královských a Razaka překvapili.

Jana věděla, že na další nemoc už Razaka nenachytá, ale slabá zůstat mohla. Jako projev dobré vůle hraběti vzkázala, že přijme jeho pomoc se správou panství, protože je ještě velice zesláblá a téměř neopouští lůžko. Začnou žně a někdo na ně musí dohlédnout.

Razak se ihned vypravil na Bílou skálu. Jana mu dokonce dovolila vstoupit do své komnaty, vykuřované jalovcem a dalšími bylinami. Rytíř zůstal u dveří, jak se na cizího muže slušelo. Janu na lůžku v koutě dost dobře neviděl, rozeznal jen její pověstné zlatorudé vlasy, které spletené do dlouhého copu ležely podél Janina těla.

Dívka mu slabým, unaveným hlasem svěřila dohled nad panstvím i hradem jako dobrému sousedovi, který se ve správě majetku vyzná lépe, než ona. Víc povědět nemohla, rozkašlala se. Razak nic víc nežádal, byl velmi zdvořilý a žádal, ať se už nenamáhá. Uvěřil, že mu Bílá skála brzy spadne do klína. Právě žně mu mohly přinést dobrý zisk a myslel si, že má vyhráno.

Hned té noci se Jana vytratila z hradu, přestrojená za mladíka. V podhradí na ni již čekal kůň, Věrný starý zbrojnoš se o všechno postaral. Jana vyrazila k Razakovu hradu sama. Nebylo lehké vyšplhat se po jeho hradbách, ale s bratrem podnikali dost tajných nebezpečných výprav, aby i tohle zvládla.

Od svých lidí Jana věděla, jak to u Razaka vypadá. Kde je palác hradního pána, vchod do černé kuchyně, stáje, chlévy a příbytky Razakových mužů. Možná by to ani vědět nepotřebovala, protože tu všichni vesele pili a hulákali, když jejich přísný pán nebyl doma. Jana počkala, až byli hodně opilí a ospalí. Podařilo se jí přidat do několika džbánů uspávací lektvar. Hradní paní se tehdy musely vyznat v bylinkách a uměly připravovat léčivé masti a různé lektvary. Jak teď Jana vděčně vzpomínala na učení své matky!

Brzy bylo po celém hradu ticho. Spali všichni, strážé i velitel. Jana původně chtěla jenom otevřít hlavní bránu, aby strýc mohl vjet dovnitř, ale jak skrytě naslouchala opileckému blábolení, zaslechla řeči o věznicích. Kdyby je osvobodila, mohla by se dozvědět důležité věci a možná by jí pomohli Razakovy lidi udržet bezmocné.

Nebylo těžké zjistit, kde je vstup do sklepení. Vzala s sebou další džbánek vína s lektvarem, kdyby tam dole zbyl nějaký strážný. Kdepak, nikoho dole neviděla. Razakovi muži popíjeli všichni, na stráži nikdo nezůstal. Dokonce i klíče zůstaly viset na skobě!

Jana nemeškala, všechny dveře otevřela. Některé byly jenom na závoru, dvoje i na zámek. Za každými se ze shnilé slámy zvedali špinaví a zarostlí muži. Razak tu věznil čtyři kupce a několik jejich sluhů. Jak později vyprávěli, bývalo jich tu víc. Razakposílal k jejich rodinám zprávy o tom, jaké požaduje výkupné. Za některé vězně rodiny zaplatily, za

některé ne, ti tady zůstali, dokud nezeslábli a nezemřeli. Jeden z vězňů byl již tak slabý, že se ani zvednout nemohl, jen k Janě natahoval ruce. Když se k němu sklonila, zašeptal jméno Janina bratra.

Byl to jejich otec, zmizelý baron! V té tmě a přestrojení sice zaslechl, že se prohlásila za posla od barona z Bílé skály, ale spletl si ji se synem. To bylo radosti! Přesto museli zůstat opatrní. Jana osvobozené zajatce varovala před uspávadlem ve víně. Vrtěli hlavami, že víno nechtějí, jenom jídlo kdyby bylo. Což o to, jídla na hradě bylo dost, pečené maso vonělo po nádvoří i z hodovní síně. Jenom tam všude leželi a chrápali jejich vězňové. Bylo jasné, co se musí stát. Všichni se vydali dobýt hrad.

Třebaže byli osvobození kupci a jejich sluhové hodně slabí, svoboda jim dodala dost sil, aby všechny Razakovy muže svázali a odtahali do kouta síně, kde potom dojedli, co zbylo na stolech.

Jana se o nové vězně svědomitě starala. Jak se některý probíral, hned mu dala napít vína, aby spal dál. Osvobození kupci by je nejradši rovnou naházeli do podzemí, ale tak silný nikdo z nich nebyl, aby je tak daleko odnesl a odtahal. Poslechli tedy Janu, aby se soudy a vězněním počkali na jejího strýce a královské.

Když se rozednilo, otevřeli bránu hradu dokořán a předstírali, že se nic nestalo. Nikdo sem až do večera nezavítal a jediného Razakova posla, který přinesl nové rozkazy, snadno zajali a vyslechli. Razak prý jen čeká, až Jana z Bílé skály zemře. Byl ji prý opět navštívit, ale hluboce spala.

Janu potěšilo, jak dobře se jí plán povedl. Těžký cop si před útekem odstříhla a poručila jedné ze služek, aby si místo ní lehla. Janin zlatý cop měla propletený s vlastními vlasy, aby hrabě věřil jejich lži co nejdéle. Loupeživý hrabě Janě do tváře nikdy neviděl a vlasy ho mohly klamat ještě několik dnů.

K večeru se konečně dočkali. Před Razakovým hradem se ozvalo troubení. Přijela družina královských zbrojnošů v čele s Janiným strýcem. Nevěřil svým očím, že takové děvče dokázalo osvobodit svého otce a dokonce s kupci dobýt hrad. Hned poslali zprávu ke králi o tom, co se tu dělo. Nemohli se však dohodnout, co dál.

Rozhodl další den. V pravé poledne od Bílé skály přijel další Razakův muž zjistit, co se děje, že se ten první posel nevrací. Janin otec se cítil dost silný, aby mohl jet na koni a nejradši by sám dal Razakovi co proto. Navrhl, aby se po setmění vydali na Bílou skálu. Kudy se Jana vytratila z hradu, tudy se dokáže vrátit a vpustí královské dovnitř, aby zajali hraběte a zbytek jeho tlupy. Osvobození kupci se svými lidmi ať zatím budou užívat pohodlí loupežnickova hradního paláce, aby se brzy zotavili a mohli poslat domů lepší zprávy, než jaké jejich rodiny dosud dostaly.

Stalo se, jak strýc s baronem naplánovali. Dobýt Bílou skálu však nebylo tak snadné, jak by se zdálo. I když bylo všechno zdejší služebnictvo na straně svých pánů, nemohlo jim pomoci. Když Razak nedostal podruhé žádnou zprávu, dal všechny zavřít do staré věže, jen domnělou Janu a její dvě služebné ponechal tam, kde byly.

Jana nemohla své lidi osvobodit, i když strážného přece jen po nějakém čase odlákala a omráčila. Neměl však u sebe klíč. Našla jen několik provazů, které spustila z hradeb a teprve když se po nich vyšplhalo pět královských, mohli zneškodnit další Razakovymuže a teprve kolem půlnoci otevřít bránu.

Hrabě Razak vytušil, že se něco děje, volal do zbraně a vyrazil s taseným mečem ze dveří, ale už zůstal sám. Přivedl na Bílou skálu jen hrstku lidí a ti byli rychle jeden po druhém zneškodnění. Posledního

přemohli právě Razaka. Zajali ho a spoutali, ráno naložili na vůz a jeho muže uvázali jednoho po druhém na provaz, aby byli souzeni podle práva za všechny zločiny, které spáchali.

Janina strýce král pověřil vyšetřováním, takže strávil na Bílé skále ještě několik dní, aby dohlédl na zapsání výpovědí všech místních lidí, kteří něco o přepadání a loupení věděli. Našli také místo na dně strže, kam lupiči házeli těla zabitých, dobrých dvacet jich tam bylo. Vynesli je odtamtud a pohřbili, jak se sluší a patří. Strýc i baron se velmi divili, jak dobře se Razakovi podařilo skrývat tak těžké zločiny.

Na Bílou skálu se vrátil klid a mír. Král tvrdě loupežníky potrestal, nikdo nevyvázl živý. Potom bohatě odškodnil kupce a daroval Razakův hrad s okolními vesnicemi statečné Janě. Pozval ji ke dvoru a uspořádal veliké slavnosti na její počest. Na turnajích sedávala vedle královny a nejurozenější pánové celé země před ní ukazovali svou obratnost a sílu. Statečné Janě z Bílé skály se o takových slavnostech ani nesnilo. Stala se dvorní dámou královny a na hostinách často slýchala písně o své odvaze a hrdinských kouscích. Nepropadla pýše, jen se radovala ze šťastných dní.

Brzy jí srdce napovědělo, který z urozených pánů je pro ni ten pravý. Král jim vystrojil svatbu. Ještě dlouho se všichni veselili a radovali, než se Jana se svým manželem vrátila na někdejší Razakův hrad. Brzy se místo, kde její otec trpěl s dalšími unesenými pány, celé proměnilo a všem lidem se tu žilo dobře.

Janin bratr se již také vrátil z cest po světě. Také on získal uznání krále za své služby, zbohatl a našel si nevěstu. Brzy se i na Bílé skále slavila veliká svatba a věřte nebo ne, tehdy někde našli i ten zlatý cop, který obelstil Razaka.

Janin cop dál uchovávali na Bílé skále jako připomínku zlých časů i válečné Isti divoké rytířské dcerky. Stín loupeživého Razaka nad krajem se rozplynul v zapomnění a oba hrady společně chránily starou obchodní stezku i celé okolí ještě mnoho let.